

ADATTÁR.

ADATOK PESTI GÁBOR ÉLETÉHEZ.

Pesti Gábornak, régebbi irodalmunk egyik legérdekesebb alakjának életrajzát, a rendelkezésre állott sovány adatok felhasználásával legteljesebben Toldy írta meg. Ő utána jó idő telt el, míg Thaly Kálmán Pestinek egy eredeti levelével az Abafi-féle Figyelő 1878. évi folyamában újabb adattal, illetőleg helyreigazítással járulhatott költőnk biographiájához. Ezen — 1542. aug. 21-én kelt — levél alapján sikerült Thalynak megdönteni Toldy azon állítását, hogy Pesti »Erdélyt nem látta soha«.¹ Thaly tovább menő érvelését azonban, melylyel Toldyval szemben azt bizonyította, hogy Pesti soha se volt Ferdinánd párti és sohase lakott az osztrák fővárosban, már akkor kétkedéssel kellett fogadnunk. Tudjuk, hogy Pestinek valamennyi ismeretes munkáját Bécsben nyomták. Az akkori nyomdai viszonyokból azt is tudjuk, hogy a szerzőnek személyesen kellett felügyelnie munkája nyomására. Különösen elkerülhetetlen volt a személyes felügyelet a nyelvünket nem értő külföldi nyomdászokkal szemben. Tehát már ez alapon is következtetnünk kellett Pestinek Bécsben való tartózkodására. Különbö is abból, hogy Pesti, János király özvegyének állott szolgálatában, még nem következik okvetlenül, hogy Bécsben ne tanult legyen, valamint az se következik, hogy a ki Bécsben tanult, az eo ipso csak Ferdinánd párti lehetett.

Thaly állítását egyenesen megdöntik az alább közlendő levelek. Ezek szerint kétségtelen, hogy Pesti nem csupán könyvei kinyomatása, hanem theologiai tanulmányainak befejezése végett is csakugyan tartózkodott Bécsben. E levelek az iránt is bizonyossá tesznek bennünket, hogy ő épp úgy tartozott Ferdinándhoz, mint a Zápolya pártjához, vagy is, hogy az ő korabeli tanuló ifjúnál szó se lehet még pártállásról, legálább komoly értelemben nem.

Mert tartunk csak szemlét azon férfiak felett, a kikről leveleiben megemlékezik. *Ujlaky Ferencz* győri püspök, a kinek ösztönzésére a hat nyelvű szótárt megszerkesztette, kétségtelenül Ferdinánd párti volt. *Peregi Albert*, kihez a levelek intézvék, pécsi prépost, kir. tanácsos szintén Ferdinánd párti. Pempflinger István halála után (1537. jun. 5.) az ujonnan

¹ Magyar költők élete I. 9.

szervezett (pozsonyi) kamara praefectusa lett, mely tisztét közszeretetten és tiszteletben viselte egész 1546. jun. 8-án bekövetkezett haláláig.¹ Mint levelezéséből megítélhető, finom modorú, széles tudományú ember volt. Nagy barátja, pártfogója az íróknak, kiknek tudományos működését élénk figyelemmel kísérte, nekik ügyes-bajos dolgaikban készséggel segítkezett. Pesti iránti vonzalma meg több volt pusztán az író iránti vonzalomnál. A Pesti levelein előmlő tiszteletteljes, bizalmas, benső hang, az aprólékos kedveskedésekben nyilvánuló szolgálatkészség, a benső családi ügyek tárgyalása azt sejtetik, hogy Peregi nemcsak barátja, pártfogója volt, hanem talán rokona is, a ki figyelemmel kíséri a fiatal pap fejlődését, írói munkásságát, szíven viseli nővére és nővére lányának jó hírnevét, tisztességét, a melyet midőn némely rosszakarók Duplaházi Lukács halála alkalmából bizonyos ékszerek miatt bemocskolni igyekeztek, Pestinek teljes ékesszólását kell igénybevenni, hogy pártfogójuk előtt őket kitisztázza.

Lévay Gábor szintén Ferdinánd párti volt. Mint egy magyar csapat hadnagya, részt vett abban a dicstelen hadi vállalatban, mely 1542. őszén Joachim brandenburgi örgróf vezérlete alatt Buda visszafoglalását tűzte ki célul. Lévay halállal pecsételte meg vitézségét: az oct. 5-iki véres ostromban egy ágyugolyó darabokra szaggatta.²

Babay, másképpen *Kis Péter*, a kinek a szent György-téren levő házában a már említett Duplaházi Lukács végelgyengülésben meghalt, János király pártjához tartozott. »Aulicus regie majestatis« »Eques et consiliarus«-nak írja magát s mint ilyen, különösen követségekben tett urának hasznos szolgálatokat. Bécsben is többször megfordult Ferdinánd udvarában. A csecsemő János Zsigmondot Szolimán sátorába 1541. aug. 29-én lekísérő urak között szintén ott találjuk.³

Kovácsy Benedek nevével egy levelében találkozunk, melyet 1531. szent Péter-Pál napján Vizaknáról írt Nádasdy Tamáshoz és Grittihez s a melyben a vizaknai polgároknak a súlyos bányá és vármunkák ellen

¹ Bornemisza Pál kir. tanácsos, 1553-tól erdélyi püspök, írja Nádasdy Tamásnak Pozsonyból 1546. jun. 10-én: communis frater noster dominus Albertus prepositus etc. octava hujus mortuus est, sequenti die sepultus; executores testamenti ipsius constituit do. eppum Jaurinensem, Franciscum Révay, Paulum Bornemisza ac collegas suos consiliarios camere Hungarie. Vidimus quam summam magnifice Vestre credidit, vidimus et habemus obligatorias Vre Magee. Alia non habeo, que scribam, dolemus boni servitoris Regie Mattis casum inopinatum, acerbissime dolemus multis ex causis, sed quis deo optimo potenti indignari potest, quod immortalitatem suam cum hominibus non communicavit; moriendum semel est omnibus; sed inter hos luctus apparamus nos futuris nuptiis dni Báthory, ita enim jubet dnus locumtenens; jam cantores formant voces ad canendum Imen o Imenee, qui heri mesti requiem ad bustum demortui fratris cecinere; talis est vite presentis inconstancia. (Ered. Orsz. Ltár. Nádasdy cs. ltára.) Nádasdynak itt említett adólevele arról az 500 ftról szól, melyet sógora, a szerencsétlen Mayláth István, kiszabadítására vett fel.

² Büdy György deák írja Nádasdynak: Dnus Gabriel Lévay ictu bombardarum sub Buda mortuus est et consors ejusdem in puerperio mortua est, praeter unicum filium nullum habet heredem. (Orsz. Ltár. Nádasdy cs. ltára.)

³ Podhradzky: Eredeti két magyar krónika. 59. lap.

panaszkodó folyamodványát terjeszti elő.¹ Ugy látszik, a bánya-jövedelmek kezelője volt. Annyi kétségtelen, hogy a János király táborába tartozott.

A *Sankónéval*² egyetemben éppen nem hizelgően jellemzett Thomas Bor: alatt kétségkívül *Bornemisza Tamást* kell értenünk. Erről Istvánfy Miklós (Hist. Lib. XIV.) azt jegyezte fel, hogy budai kalmár és tanácsnok volt, nagy kincset gyűjtött magának s a piacon igen szép háza állott. Rendíthetetlen híve volt János királynak és özvegyének. Azok közé tartozott, a kiknek közreműködésével Izabella titkon, Martinuzzi ellenére, Ferdinánd vezére Roggendorf Vilmosnak a kezére akarta játszani Buda várát. Tudjuk, hogy a barát meghiusította e tervet s a vakmerő tanácsnokokat szigoruan lakoltatta. Bornemisza házát feldúlatta s több mint tizenegyezer forint éró ezüst-, arany-, selyem marhát ragadt el tőle s küldött ajándékol a szultánnak. E szomorú napokról maga Bornemisza hagyott ránk egy siralmas krónikácskát.³

Az eddigi szemlénk meggyőzhette az olvasót arról, hogy Pesti Gábor épp úgy állott összeköttetésben Ferdinánd pártiakkal, mint János pártiakkal. E, talán különös jelenség kettőben leli magyarázatát. Egyik Pestinek fiatal kora, a mikor még személyének nem volt még az a társadalmi súlya, mely egyik, vagy másik párthoz való csatlakozását elkerülhetetlenné tette volna. Másik magyarázatát az országos állapot adja meg. Abból a rettenetes zűrzavarból, melyet a mohácsi veszedelem hazánkban előidézett s melyet a terjedő reformatió s a két király versengése még inkább növelt, a felocsudás nem történhetett oly hirtelen, a mint azt talán gondolni lehetne. Mindenkit félelem fogott el, mert nem lehetett tudni, hol fog megállapodni a győztes török; mindenkin a bizonytalanság vett erőt, mert képtelen volt az új helyzetbe beletalálni magát, képtelen volt egyhamar felismerni, melyik király ortalma alatt lelheti javát, nyugalmát. Keveseknek adatott ez időben az elszántság, vagy éles szem, mely a határozott irányt kijelölte. Éveken át tartott a bizonytalanság, ingadozás, ide-oda hajlás. S ha főuraink közt Nádasdy Tamás nem az egyedüli volt, a ki hol Ferdinándnak, hol Jánosnak, hol ismét Ferdinándnak szolgált, mennyivel többen voltak a kisbirtokos nemesség közt, a kik kevésbbé pillanthatván be a politika szövevényeibe, kevésbbé is irányíthaták sorsukat jobbra vagy balra. Az az éles különbség, mely az ország lakosságát két *határozott* pártra szakította, csak évek múltán domborodott ki egész mivoltában. Addig egyik tábor se tudhatta bizonyosan, kit is számíthat hát kétségtelenül soraiba. Innen

¹ Ered. Orsz. Lvtár Nádasdy cs. lvtár.

² Ki volt ez a Sankóné? nem tudjuk. Ilyen nevű családdal túl a Dunán találkozunk. Nádasdy Márton írja 1547. jul. 29-én Nádasdy Tamásnak, hogy a miskai kuriát 40 arany frton váltotta vissza vissza Sankó Ferencztől. Battyányi Ferencz meg arról értesíti 1550. szept. 22-én Nádasdyt, hogy a török ellen indított katonáinak hadnagyává Sankó Jánost tette. (Mind a kettő Orsz. Lvtár-ban a Nádasdy iratok közt).

³ Jankovics gyűjteményéből kiadta Podhradzky György Pesten 1833-ban ily címmel: Eredeti két magyar krónika minő veszedelem érte a mohácsi ütközet után Magyarországot és miként jutott Buda a töröknek rabságába. X + 93. l.

van, hogy a régi baráti viszonyt, ismeretséget — mint az e korbéli levelek fölösen igazolják — éveken át ápolták azok is, a kik később legkonokabb ellenfelekként állottak egymással szemben.

A forrongás, az átalakulás idejében mehetett Pesti Gábor Bécsbe. Tanulmányai, írói munkássága annyira elfoglalták, hogy a hazai állapotok fejlődését, ha akarta sem kísérhette kellő figyelemmel. Nem tehetette ezt már a távolság miatt sem. Mikor aztán 1538-ban, a pünkösdi ünnepek előtt három nappal (jun. 6.) haza érkezett Budára, ott gyökeresen megváltozott viszonyokat talált. Buda, attól kezdve, hogy 1529. szept. havában a török kiűzte belőle Ferdinánd hadait, egész 1541. aug. 21-ig János király birtokában maradt. Itt tömörültek hívei, a kik az 1505. évi országgyűlés határozatára támaszkodva, idegen uralkodót nem akartak szolgálni. János király elég erélyes volt a budai polgárság bizalmát biztosítani; megerősítette kiváltságaikat, köztük adó-, rév- és vámmentességeket. S a mit ígért, megtartotta, a polgároknak tehát nem volt okuk zúgolódni ellene. Így történt, hogy a haza érkező Pesti rokonait, barátait, ismerőseit testestől-lelkestől a János király táborában találta. Ott volt sógora Tordai János, a ki, mint udvari ember, folyton ura kíséretében tartózkodott.

Csuda-e aztán, ha ily körülmények között Pesti se tudott szabadulni az áramlattól, melyhez talán egyéni hajlama is vonzotta; nem tudott menekülni rokonai ösztönzésétől s szakított ábrándjaival, terveivel, sőt pályájával? Talán az is bánthatta, hogy a győri püspök megígért támogatásában csalódnia kellett? Legalább levelének egyes sorai ilyesmit engednek sejtetni. Bármi hatott is közre elhatározására, annyi bizonyos, hogy röviddel haza érkezése után azzal a kijelentéssel lepte meg övét, hogy nem akar pap lenni! E szándékában nem tudták megingatni anyja könyei sem, a ki fia elhatározásával összes fáradozását, oktatásait, reményeit megsemmisülve látta. Nem vállalt többé papi hivatalt, legalább az ellenkezőnek semmi nyoma. Bod Péter állítását,¹ mely szerint Pesti »Statilius János fejérvári püspök idejében, 1537-dik esztendőben gyulafejervári kanonikus és ugoesai arkidiakonusnak« íratik, már Toldy Ferencz megingatta.² A Thaly közlötté levél is a mellett bizonyít, hogy Pesti nem viselt papságot. E levelében ugyanis csupán »aule Reginalis majestatis familiaris«-nak írja magát, már pedig szinte elképzelhetetlen, hogy papi minőségét — ha lett volna — elhallgassa. A dolog valószínűleg úgy áll, hogy mint udvari ember, talán mint az udvari, — hogy úgy mondjuk cancellaria — tisztviselője lépett Izabella szolgálatába s mikor a török Budát ravaszul hatalmába kerítette s belőle a rá nézve veszedelmes keresztény lakosságot kiűzte, úrnőjével együtt Erdélyben húzódtott meg, örökre felhagyván, irodalmunk nagy kárára, az írói munkássággal.

Pesti levelei érdekes adatokat tartalmaznak még a hat nyelvű szótár szerkesztésére, nyomtatására vonatkozólag is. Erről azonban — bővebb magyarázat nélkül — szóljanak maguk a levelek.

¹ Magyar Athenas 220. lap.

² Magyar költők élete I. 8. lap.

I.

Salutem et servitiorum commendationem etc.

Binas his proximis diebus dominationis vestre reverendissime accepi literas, que ut nunquam non sui similes esse solent, ita me semper mira afficiunt iocunditate, et tametsi presens fateri erubui semper, litere tamen non erubescunt, gratulor ita me deus amet, me a tanto viro tantum amari cum ego vel mediocrium hominum amicitia et consuetudine indignum me esse putem. Quod dominatio vestra reverendissime integritati nominis et fame neptis nostre consultum esse cupit, gratiam habeo maximam, ego quoque multa hic de illa cum meo Marco tractavi credo illum facturum quod opere precium videbitur. Ficus recentes nondum sunt allati, alioqui misissem jampridem ut primum tamen adferentur mittam statim, vel forsitan ne aliqua in parte dulcedine careant, solus adferam.

Exemplaria sex lingvarum deo volente absolvimus, mira tamen ingratitude usus est erga me typographus, utpote qui non amplius me, quam decem donavit exemplaria, ex quo prius nullam cum eo feceram conventionem; ex illis nisi dominationi vestre reverendissime unicum tantum exemplar, quod boni consulat, rogo, aliud autem exemplar huic annexum det dominatio vestra reverendissima domino Leonardo Cubiny, ut quo citius fieri poterit mittat nomine meo domino magnifico Gabrieli de Leva, habeo adhuc exemplaria quinque que his diebus missurus sum domino reverendissimo Jauriensi, quamquam plura mittere constitueram, sed frustratus sum opinione mea; hec ego ut semel deliberaveramus mitterem dominationi vestre reverende, ut eadem juxta illa daret literas suas commendaticias in negocijs meis ad ipsum dominum Wylaky. Anthonius tamen Nagywathy est hic cum domino de Rogendorff, et si non die veneris mane, tamen sabbato proxime venturo omnino ad Regiam Majestatem Pragam ituri sunt, ab eodem igitur exemplaria illa quinque mittere decrevi nam et ipse et multi alij jam habent librum illum et vereor multum ne ab alijs prius quam a me acciperet ipse dominus Wylaky, proinde, si fieri posset domine honorandissime atque ex animo amantissime velim imo cuperem quam maxime si intra hoc breve tempus possent litere dominationis vestre reverendissime ad ipsum Wylaky scripte ad me pervenire, ut libros cum litteris eiusdem in simul mittere possemus, verum si hoc modo fieri nequit nichilominus velit dominatio vestra reverendissima eas literas maturare, ut vel per postam quam velociter mittere valeamus. Ceterum significet eadem inter cetera in eisdem literis domino Jauriensi, ut id quod facturus est absolvat cicius, et mittat relacionem, ne interim ego discedam et omnis noster conatus frustra habeatur, quales autem literas ego ad ipsum missurus sum earum paria dominationi vestre reverendissime presentibus inclusa misi.

Quid preterea noster Thorday de Adamo filio suo ad me scribat, ex scheda suis manibus scripta cognoscat.¹

¹ A Tordaj leveléből lementszett rész im ez:

Ulterius autem rogo eundem, ut petat dominum Albertum prepositum nostrum dominum et amicum, quod Adamum filium meum nunc Posonium mis-

Hospes de caponibus mencionem facere non obliviscitur.

Quod ferrum hactenus non miserim, non mea culpa, sed illorum, qui deferrent penuria factum est, mittam tamen brevi et si fieri poterit ipsa die crastina.

Nova, ferunt in civitate Melch, superioris germanie, fuisse quendam rusticum, qui cum etiam alioqui plurimos haberet ex sua fecunda uxore liberos, et pugnaret cum inopia, his retroactis diebus unico partu ediderat tres, quibus visis perterritus rusticus ac commotus, uno in puteum projecto, reliquis vero duobus arreptis pedibus ac in parietem conquassatis infantibus vitam eorum misera impiaque et crudeli ac cyclopedia finivit morte. Dý meliora queso audita retuli. Dominationem vestram reverendissimam felicissime valere cupio. Vienne 27 Martý Anno domini 1538.

Servitor Gabriel Pannonius
Pesthinus m. p.

Kivül: Reverendo domino meo, domino Alberto preposito Quinqueecclesiensi ac prefecto camere et consiliario Regie Majestatis etc. domino undecunque observandissimo.

(Peregi kezével: Gabrielis Pannoný).

II.

A Pestinek itt említett s Ujlaky Ferencz győri püspökhöz írt levele ez:

Salutem et servitorum commendacionem etc.

Divina aspirante clemencia opusculum nomine Dominacionis vestre reverendissime inceptum absolvi, quam feliciter autem iudicio eiusdem relinquendum duxi, hoc equidem certo affirmare ausus fuerim, me et voluisse, et ut quàm absolutissime in publicum prodiret, nullus [nec diurnis nec nocturnis] pepercisse laboribus, qui apparebunt tunc [presertim] facile cum hý exigui mei lucubraciones priori, è quo extraxi conferentur operi, barbarie in latinis penitus repleto, dominatio vestra reverendissima boni consulat rogo, sic enim futurum est ut hec tenuis opella mea in summam mihi vertatur voluptatem et delicias, quod si factum cognouero, quamquam statim à pascha hinc mihi ad proprios lares migrandum sit velim nolim, tamen quibuscunque in regionibus mihi [morandum fuerit] mansio futura est, nunquam pigebit me nomen dominacionis vestre reverendissime quantum in me fuerit dignis celebrare laudibus, quam felicissime valere cupio, et eidem de exemplaribus misi numero quinque, quibus donavit me impressor pro laboribus et diligencia mea, impressit mille exemplaria [que ipse jam vendet pecunijs] ex quibus jam dietim pecunias cudit, vivere etc.¹

surum accipiat benigne et favorabiliter, faciatque eundem informari, habeatque curam ipsius cum favore et diligencia ob respectum amicicie et servitorum meorum ac totius familie nostre.

¹ A zárjel közt levők a fogalmazványban át vannak húzva.

III.

Salutem et servitorum commendacionem.

Ego, deo propicio, salvus atque incolumis, triduo ante diem festum penthecostes ad lares paternos apuli, ubi meos omnes statu et fortuna, in tanto rerum omnium discrimine utique bona reperi, qui me solito amore amplexi nil intermiserunt quod ad officium attineret fraternum, hoc solum eos male habet, quod diu relatam voluntatem meam ipsis aperui, me sacerdocium assumere scilicet nolle, et presertim genitricem meam, que putat se illam educacionis operam, quam à primis cunabulis in me nutriendo, docendo, litterisque instituendo impendisset factam frustra atque adeo inaniter impensam, nullam enim ipsa putat erudicionem, quam non sequeretur sacerdocium, ego autem tum quod illis ingratus sum in hac parte, tum quod nullum certum habeo statum, vitam vivo melancholicam, que mihi iampridem conversa fuisset in amaritudinem nisi sacrosancta Christi mei verba dulciora super mel et fauum me consolarentur, atque unica humanissima atque probissima soror mea domina Margaretha, cuius probitate et integritate nil mihi cercius, valeant (nil enim moror) ganeones illi Thomas Bor: et Sankone meretrix impudentissima, qui conabantur famam nominis sui nescio conventis quibuscunque factis vel fiendis denigrare, mentiti sunt credat mihi, credat dominacio vestra reverendissima improbissime; Lucas etenim ille Dupplahazy annum vel circiter infirmatus jacuit in domo Petri Babay ex opposito sancti Georgy atque ibidem mortuus est condito prout voluit testamento, cuius exequutor est Benedictus Kowachy, et ne tantillum quidem legavit sorori nisi Joanni Thorday anulum unum aureum, et aliud est, quod dicit se nunquam accepisse vel unicum saltem verbum a Paulo Zentywany aut ab alio nomine dominacionis vestre reverendissime in hac parte, et mirabatur mirum in modum cum ego veniam ne eidem irasceretur peterem ab ipsa conquestaque est plurimum de facilitate dominacionis vestre reverendissime, qui tam verbis hominum turpissimorum fidem adhibuisset, qui eam notam ab ineunte etate ferè habuisset haud multo serius atque digitos et unguis suos, ait etenim se non tam repente aurem adhibuisse verbis iniquorum si quid sinistri de fama dominacionis vestre reverendissime sibi audire contigisset, et hoc presertim ipsam molestat, quod dominatio vestra reverenda nuncio Paulo Zentywany usus fuisset, quem scivisset esse hominem meretricarium et garrulum, adeo ut nil supra, quo facto eadem non aliter egisset, quam ut sola dominatio vestra reverendissima ipsam nomenque suum honestum tanquam tesseram in os et linguam hominum maledicorum proiecisset, etenim si quid certi eadem de ejus constanti probitate habere voluisset, id a probis hominibus discere debuisset non a scorto et scortatore impurissimis, iurat siquidem per omnes detestationes et juramenta eam sibi nunquam in mentem venisse cogitacionem, et velle potius unico momento e vita decedere, quam nomen integerrimum, quod apud omnes bonos et honestos hactenus incontaminatum permansit labe infamie illius teterrime sordidare,

Preterea dominationi vestre reverende gracias plurimas agit de prompta et alacri animy sui voluntate in Adamo filio suo suscipiendo, quem nunc et iamiam ab isto presencium tabellione misisset ad eandem nisi hoc a marito suo facere ausa fuisset, qui fere sex ebdomadas abest a domo agitque cum rege in partibus Transilvanis, ejus adventus cottidie (sic) expectatur, qui ut primum advenerit nacti eo currum missuri sunt, interim dominatio vestra ipsum Adamum sciat suum esse adscribatque in numerum famulorum suorum, nova si que haberem dominationi vestre reverendissime scriberem ex animo sed profecto habeo nulla penitus; eandem felicissime valere cupio. Bude in festo penthecostes 1538.

Servitor Gabriel Pannonius
Pesthinus m. p,

Kivül: Reverendo domino meo, domino Alberto de Pereg preposito Quinqueecclesiensi ac profecto camere et consiliario Regie majestatis etc. domino observandissimo.

(Eredetiék az Orsz. Lvtárban. Az egyiken zöld viaszra borított papirosba nyomott pecsét, mely koronátlan pajzsban dombból ágaskodólag kiemelkedő bárány vagy chez hasonló állati alakot ábrázol, felette G P P = (Gabriel Pannonius Pesthinus).

Dr. Illéssy János.

HELL MIKSA LEVELEI.

IV.

Hell — Prayhoz.

Reverende in Xto Pater!

Praesens R. Patris Sajnovics Demonstratio haud dubie R. Vestrae inexpectata accidit; cui enim Ungarorum in mentem venire potuit, Idioma Ungarorum inter Lappones in ultimo septentrione vigere; erat quidem nonnullorum historicorum et Geographorum suspicio Ungaros cum Laponibus in idiomate quodammodo conspirare, quos §. ultimo P. Sajnovics recenset, sed huic suspicioni, vel potius tenui opinioni, nunc adeo clara successit demonstratio, ut quotquot demonstrationem hanc legerint, de rei veritate omnino convincantur.

Si igitur Ungari et Lappones in idiomate conveniunt, an non rectum inde consequitur ratiocinium, Ungaros et Lappones ejusdem esse nationis? Si ita, quodnam lumen novum accendatur Historiae Ungariae, R. Vestra, quae per sua praeclara Historiae Ungariae opera per orbem litterarium meritissime inclaruit, acutissimo suo ingenio, me tacente, assequitur. Verum videor mihi videre R. Vestram causa novi hujus inventi metu laborare, quo vereatur, ne speciosum Deguinesii systema a R. Vestra adoptatum, uno velut ictu convellatur. Ut igitur R. Vestram metu hoc liberem, paucis certiozem facio, nihil esse, quod suae Historiae vereatur, mutatis